

Ljubljana, 10.6. 2010

DEJSTVA O MALEM DELU – PRIMER NEMČIJE

KOLIKO?

- **Od leta 2000** se je samo število zaposlitev s **polnim delovnim** časom in obveznim socialnim zavarovanjem znižalo za 1,6 milijona. To je več kot 7-odstotni upad. Vzporedno s tem se je število delovnih razmerij s skrajšanim delovnim časom povečalo za več kot 1,7 milijona. To je skoraj 30-odstotni porast. Približno 2/3 od tega so mala dela.
- **Leta 2006** je 9,2 % zaposlenih v novih zveznih deželah opravljalo izključno mala dela. Leta 2001 jih je bilo pičlih 5 %.
- **Delež** malih del pri celotni zaposlitvi se je od leta 1995 skoraj potrojil. Obseg malih del se je tudi že od nove ureditve iz leta 2003 ponovno občutno povečal. **Število** vseh oseb, ki opravljajo mala dela, se je v zadnjih letih ustalilo na visoki ravni (pri približno 7 milijonih, od tega je 64 % žensk).
- Decembra 2007 je bilo skupno 7,8 mio oseb zaposlenih v omejenem obsegu, od tega dobrih 5 mio oseb, ki so imeli izključno marginalno delnih zaposlitev (MDZ). Pri skupnem številu 27 mio zaposlenih z obveznim socialnim zavarovanjem v istem obdobju je to razmerje znašalo 21,6 %. To pomeni, da dobra petina vseh delavcev v Nemčiji dela izključno na področju malega dela, z vsemi, največkrat negativnimi posledicami.

KJE?

- Če pogledamo posamezne panoge, potem vidimo, da malo delo prevladuje predvsem v storitvenem sektorju, v trgovini in gostinstvu ter v poslovanju z nepremičninami.

NADOMESTITVENI UČINEK

- **Negotove** zaposlitve, torej tudi mala dela, so nadomestile običajna delovna razmerja! In sicer v velikem slogu. Kajti: če bi s porastom neznačilnih delovnih razmerij dejansko nastalo več dela, bi se moralo v Nemčiji povečati število skupno opravljenih delovnih ur. To se pa od leta 1997 ni zgodilo!
- **Weinkopfova** (2008) opozarja na izjemno naraščanje mini-del («mini jobs») v določenih, predvsem storitvenih dejavnostih v Nemčiji v zadnjih letih. V nekaterih dejavnostih, kot recimo čiščenje ali skrbstvena dela, je število malih del celo preseglo število polno zavarovanih delovnih mest.

STROŠKOVNI DUMPING

- **Raziskava** Jacobijeve in Schafnerrja je ugotovila, da je najbolj pomemben razlog za naraščajočo popularnost tako imenovanih marginalnih delnih zaposlitev, med njimi tudi malega dela med delodajalci njegova stroškovna primerjalna prednost. Če bi iz sedanje politike MDZ izvzeli izjemo le delnega plačevanja socialnih prispevkov do višine 400 €, bi popularnosti MDZ med delodajalci strmo padla.

Vzporedno zniževanje priliva v socialne blagajne na račun ustvarjanja novih delovnih mest je izjemno nevarno početje, ki dolgoročno negativno vpliva na vzdržnost javnih socialno zavarovalniških skladov, na kar opozarja tudi sama Mednarodna organizacija dela (ILO, 2009).

RAZBIJANJE DELOVNIH MEST

- **Predvsem** ima velik pomen tudi kvalitativen razvoj. Razkosanje dela (s polnim delovnim časom) vpliva na delovne procese.
- **Primer** maloprodaje -> 2,9 milijona zaposlenih - od tega 930.000 oseb, ki opravljajo mala dela; mala dela so delovala kot pospeševalci strukturnih sprememb. Obseg dela je bil razdrobljen in porazdeljen, se pravi: prišlo je do upada zaposlitev s polnim in s skrajšanim delovnim časom z obveznim socialnim zavarovanjem in do eksplozije malih del. Mala dela v maloprodaji gredo tako rekoč v korak s pristopom »ravno ob pravem času« (just-in-time) v proizvodnji.
- **Na** tovrstne primere je opozorila Komisija Združenega kraljestva za enake možnosti v svojem poročilu za leto 1998, ki je ugotovila prakso razbijanja rednih delovnih mesta na več mini delovnih mest.

ZAPOSLENI PRVEGA, DRUGEGA IN TRETJEGA REDA

- Eksplozija malega dela sledi vzorcu ‚polni delovni čas samo še za vodstveno raven‘, izkušeno delovno silo kot ‚sidro‘ v vsakdanjem poslovanju, ki tudi niso vedno zaposleni s polnim delovnim časom, in poleg teh vse večja armada prilagodljivih oseb, ki opravljajo mala dela.

ZAPOSLENI REVNI

- **Mala** dela so zaznamovana z nizkimi (najnižjimi) plačami, visoko fluktuacijo in zelo redkimi poklicnimi in poslovnimi možnostmi za napredovanje zaposlenih.
- **Edine** države, ki so se v 90 letih lahko merile z Nemčijo po stopnji dohodkovne enakosti so bile Skandinavske države. Vendar pa se je ta slika v zadnjih letih v Nemčiji zelo spremenila – tudi in predvsem na račun izrazitega porasta števila malih del, kjer je po nekaterih podatkih incidenca zaposlenih revnih več kot 90 o.t. (glej: Weinkopf, 2008) – in katerih število je med leti 1995 in 2005 naraslo za 150 o.t., medtem ko je število polnih zaposlitev padlo za okoli 13 o.t. (Kalina, Weinkopf, 2007)

FLEKSPLOATACIJA

- **Zaposleni**, ki opravljajo malo delo, niso v enaki meri udeleženi pri poslovnih ugodnostih in delovnopравниh ureditvah. Večina delavcev, ki opravljajo mala dela, se znajde na obrobju delovnega kolektiva.
- **Leta** 2004 je na primer skoraj 8 % oseb, ki so opravljale mala dela, in »kar« 56 % zaposlenih z obveznim socialnim zavarovanjem prejelo plačilo v času odsotnosti zaradi bolezni.

PREHOD V REDNO ZAPOSILITEV

- **Reforma** malih del ni privedla niti do napovedane množične legalizacije dela na črno niti do zaposlovanja brezposelnih z obveznim socialnim zavarovanjem.
- Za zaposlene se je malo delo pri „opazovanju po panogah izkazalo kot slepa ulica na poklicni poti in pridobivanju kvalifikacije“, torej nasprotno od zelenega mostu do prve redne zaposlitve.

- **Izkušnje** žensk (pogovor s Kristino Schröder v januarju) kažejo: prav v *panogah z največ osebami, ki opravljajo mala dela, kot so maloprodaja, hotelirstvo in gostinstvo, časopisne hiše in čiščenje zgradb ter zdravstvo*, absolutno prevladujejo mala dela in skoraj ni prehodov v redno zaposlitev.
- **Inštitut WSI** je trenutno dokazal: samo 10 % oseb, ki opravljajo malo delo, uspe prehod v običajno delovno razmerje. Večina jih ostane v malem delu ali znova ostanejo brez dela.

ŽENSKE IN MALO DELO

- **Ženske so z deležem od 65 % do 93 %** že danes nesorazmerno zastopane pri vseh oblikah pogosto neprostovoljne marginalne zaposlitve.
- **Absolutno** število odvisnih zaposlenih žensk neprestano narašča. Skoraj polovica je zaposlenih predvsem s skrajšanim delovnim časom – z obveznim socialnim zavarovanjem ali v malem delu. Novi trend se imenuje »neprostovoljen skrajšan delovni čas«
- **Četrtna** zaposlenih s skrajšanim delovnim časom z manj kot 21 urami na teden (= približno 1 milijon) je leta 2008 navedlo, da dela s skrajšanim delovnim časom samo zato, ker jim delo za polni delovni čas ni bilo ponujeno. V novih zveznih deželah ne preseneča, da so te številke s 64 % vprašanih občutno višje, predvsem med ženskami. (Vir: St. Bundesamt 2009).

Centrali del gradiva je povzet iz uradnih stališč nemške sindikalne centrale DGB.